

**แนวทางการจัดการสิทธิของคนต่างด้าว ภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ ในการเข้าถึงสถานะบุคคลตามกฎหมายของประเทศไทย**

**The process of alien rights under Thailand Official
Information Act, B.E. 2540, in order to access Legal
person status.**

ไพรัช ธีระชัยมหิทธิ*

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 19 หมู่ที่ 2 ตำบลแม่งาก
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

Pairush Teerachaimahit

School of Law, University of Phayao 19 Moo 2, Mae Ka,
Muang Phayao, Province of Phayao 56000

เมลล์ติดต่อ: legallyboy@hotmail.com

บทคัดย่อ

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้รับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่ถูกจัดเก็บโดยหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยที่ผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการนี้ ไม่ได้กำหนดไว้เพียงแต่ประชาชนผู้มีสัญชาติไทย แต่รวมถึงบุคคลต่างด้าวผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยด้วยเช่นกัน ดังนั้นบุคคลต่างด้าวนั้น ย่อมมีสิทธิและได้รับการรับรองสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับประชาชนผู้มีสัญชาติไทย ในขณะเดียวกันหากเป็นบุคคลต่างด้าวที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ก็จะสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้เช่นกัน

แม้ว่ากฎหมายได้รับรองสิทธิของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ แต่ยังมีอุปสรรคปัญหาอยู่หลายประการ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากการที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐผู้ปฏิบัติปฏิบัติที่จะแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของคนต่างด้าวให้ถูกต้อง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ของราชการ หรือในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียเองก็ไม่ได้มีความเข้าใจในสิทธิตามกฎหมายที่ตัวเองมี จนนำไปสู่ปัญหาความไม่สามารถพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการจึงเป็นกฎหมายที่สำคัญและมีผลต่อการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย โดยบุคคลต่างด้าวนั้นสามารถกล่าวอ้างสิทธิตามกฎหมายเพื่อการให้ได้มา หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานภาครัฐยึดถืออยู่ให้มีความถูกต้องตรงความเป็นจริงเพื่อที่ตนจะได้ใช้เพื่อพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้

คำสำคัญ: กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ, คนต่างด้าว, สถานะบุคคลตามกฎหมาย, บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

Abstract

Official Information Law has granted rights to people in order to access the government information which has been collected by government agencies, especially, the personal information. The subject of Official Information Law not only Thai citizen, but also including foreigners who are residents in Thailand as well. Therefore, the alien Shall have the right and be granted the rights under Thai Official Information Law as well as Thai people, at the same time, if an alien who does not have a residence in Thailand he will not be able to exercise the rights under the official information law.

Although the law certifies the rights of foreigners who residing in Thailand, according to the Official Information law, But still found problems against their rights, such as the government agency refuses to correct the personal information of the alien, government officer do not have sufficient knowledge and understanding in compliance with the official information law, or the stakeholders themselves do not have the understanding of the legal rights they have. Leading to problems of inability to develop their legal person status, for this reason, the official information law is an important law to develop the legal persons status of aliens who are in Thailand, by the alien that can claim legal rights in order to adjust or change their personal information, that the government agencies hold, to be true and accurate so that they can use it to further develop their legal status

Keywords: Official Information Law, Alien, development of personal legal status, individual who has residence in Thailand without Thai nationality

1. บทนำ/ความเป็นมา

การกำหนดนโยบาย อันเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมายของรัฐต่าง ๆ ได้กระทำอย่างเข้มงวดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐสมัยใหม่ได้นำเอานโยบาย การรักษาความมั่นคงของชาติมาใช้ โดยการกำหนดกฎหมาย ที่กำหนดคุณลักษณะบุคคลที่จะเป็นสมาชิกของรัฐของตนอย่างชัดเจน ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ การปรากฏบุคคลไร้สัญชาติ หรือบุคคลที่รัฐ ไม่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นบุคคลของรัฐใด หรือบุคคลนั้นไม่มีข้อเท็จจริงตามกฎหมายที่จะอยู่ภายใต้การคุ้มครองของรัฐใด ทำให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นบุคคลไร้สัญชาติ และเกิดมากขึ้นไปพร้อมกับการเกิดรัฐสมัยใหม่ ซึ่งในประเทศไทยเองก็ได้ประสบปัญหาทางด้านสถานะบุคคลเกิดขึ้นเช่นกัน เมื่อนับเวลาย้อนหลังกลับไปตั้งแต่การเกิดขึ้นของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ปี พ.ศ. 2515 อันเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญของประเทศไทยที่มีการออกกฎหมายส่งผลให้มีการถอนสัญชาติไทย และทำให้มีบุคคลซึ่งเกิดในประเทศไทย ไม่ได้สัญชาติไทยเป็นจำนวนมาก แม้ประเทศไทยจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการไร้สัญชาติของบุคคลซึ่งเกิดในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ก็ยังพบว่าในปัจจุบันปัญหาบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและไม่สามารถพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลเหล่านี้ คือการไม่สามารถหาข้อมูลหลักฐานเอกสารใด ๆ มาพิสูจน์การเกิดของตนได้ รวมถึงในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมากระบวนการจัดเก็บเอกสารข้อมูลส่วนบุคคลของรัฐบาลไทย มีความคลาดเคลื่อนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งหากข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านั้นได้รับการจัดเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง บุคคลผู้ไร้สัญชาติที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยย่อมสามารถที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนต่อไปได้

เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2540 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้กฎหมายข้อมูลของราชการในราชกิจจานุเบกษา โดยมีการกำหนดบังคับใช้กฎหมายนี้ในวันที่ 9 ธันวาคม 2540 ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้คือ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสมากยิ่งขึ้นในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ

เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของทางราชการโดยมีข้อยกเว้นจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกันจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้¹

จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับการบันทึกจัดเก็บ ไว้กับหน่วยงานภาครัฐ โดยที่ผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการนี้ ไม่ได้กำหนดไว้เพียงแต่ประชาชนผู้มีสัญชาติไทย โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้บุคคลต่างด้าวผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยถือเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายนี้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม กรณีของบุคคลต่างด้าวบุคคลใดจะสามารถเป็นบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยนั้น เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากบุคคลต่างด้าวผู้นั้น เมื่อถูกกฎหมายยอมรับว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยแล้ว ย่อมมีสิทธิและได้รับการรับรองสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับประชาชนผู้มีสัญชาติไทย ในทางตรงกันข้ามพบว่า หากบุคคลนั้นเป็นบุคคลต่างด้าวที่กฎหมายไม่ได้ยอมรับว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย บุคคลนั้นก็จะเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเช่นกัน

ทั้งนี้ เป็นที่ยอมรับว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานภาครัฐจัดเก็บไว้นั้น เป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้ในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลไร้สัญชาติ ไม่ว่าจะเป็นสามารถเป็นบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย บุคคลที่จะ

¹ “พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ,” ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 114 ตอนที่ 46 ก, 2540, 10, กันยายน.

สามารถแปลงสัญชาติเป็นไทย บุคคลที่จะสามารถร้องขอลงรายการสัญชาติไทย ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือในกรณีที่ยื่นขอหน่วยงานภาครัฐเพื่อการพัฒนา สถานะบุคคลตามกฎหมายอย่างอื่นเช่นการขอให้มีการรับรองการเกิด การ สมรส หรือการสิ้นสภาพสถานะบุคคล ล้วนแล้วแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ หน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยเป็นผู้จัดเก็บ และนำมาใช้พิจารณาในการ กำหนดสถานะบุคคลของคนต่างด้าวทั้งสิ้น ดังนั้นหากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เหล่านั้น มีความไม่ถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็น ความคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ชื่อ นามสกุล ของบุคคล หรือ สถานที่ที่บุคคลนั้นเกิด และถูกบันทึกไว้ในระบบของหน่วยงานภาครัฐในอดีต ความไม่ถูกต้องกับความเป็นจริงนั้นย่อมทำให้โอกาสในการพัฒนาสถานะบุคคล ตามกฎหมายของบุคคลต่างด้าวผู้นั้นลดน้อยลง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติใน ฐานะเจ้าพนักงานของรัฐย่อมพิจารณา ข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐจัดเก็บไว้เป็น สำคัญ ทั้งนี้ในอดีตประเทศไทยประสบปัญหาในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลของ หน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก การนำเทคโนโลยีมาจัดเก็บข้อมูลเพียงเกิดขึ้น ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งก่อนหน้านี้ประเทศไทยยังใช้ระบบการ จัดเก็บ ข้อมูลจากการบันทึกบนกระดาษเป็นสำคัญ หากข้อมูลเหล่านั้นได้รับการ ทำลายหรือสูญหาย ย่อมนำไปสู่ปัญหาการพิสูจน์สถานะบุคคลได้ หรือใน กรณีที่มีการบันทึกข้อมูลที่คลาดเคลื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบันทึกชื่อ นามสกุลของของบุคคล เช่นการบันทึกข้อมูลในทะเบียนประวัติบุคคลของชน กลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและการบันทึกทะเบียนประวัติบุคคล ในโครงการต่าง ๆ ของรัฐในเวลาต่อมา บุคคลคนเดียวกันไม่ได้รับการบันทึก ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน ย่อมนำไปสู่ปัญหาความไม่น่าเชื่อถือในตัวทุกคนและ เอกสารที่บันทึกไว้ จนนำไปสู่ปัญหาการไม่สามารถพัฒนาสถานะบุคคล ตามกฎหมายของบุคคลนั้นได้ต่อไป

ภายหลังจากการที่มีการบัญญัติใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ ราชการ พ.ศ. 2540 ทำให้บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยมีโอกาสใน การแก้ไขข้อมูลบุคคลของตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อเพิ่ม โอกาสที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ต่อไป อย่างไรก็ตามการ ใช้สิทธิของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร

ของราชการนั้น ยังพบว่ามีอุปสรรคปัญหาอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากการที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐผู้ปฏิบัติปฏิบัติที่จะแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของคนต่างด้าวให้ถูกต้อง โดยที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ของราชการ หรือในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียเองก็ไม่ได้มีความเข้าใจในสิทธิตามกฎหมายที่ตัวเองมี จะนำไปสู่ปัญหาความไม่สามารถพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นเพื่อที่จะทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่จะนำกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยเพื่อที่จะทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการจนนำไปสู่ความสามารถที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมาย ของตนได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

1.2.2 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของบุคคลต่างด้าวผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมาย โดยการนำเอาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาปฏิบัติใช้

1.2.3 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคของการนำเอากฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมาใช้ เพื่อที่บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยจะสามารถนำไปพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ โดยมีการศึกษาถึงสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลต่างด้าวมีตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและอุปสรรค

ของการนำกฎหมายดังกล่าวมา จนนำไปสู่ แนวทางการแก้ไขกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

1.4 สมมติฐาน

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 .ศ.สามารถที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้ หากเจ้าของปัญหานั้นได้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเอากฎหมายนั้นมาใช้อย่างแท้จริง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีทั้งการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งการศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary document) ได้แก่ บทบัญญัติกฎหมาย และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Document) ทั้งตำรา คำอธิบายกฎหมาย ทฤษฎีกฎหมาย รายงานศึกษาวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อรวบรวมเอกสารและข้อมูลแล้ว จะนำไปศึกษาโดยการเรียบเรียงด้วยวิธีการพรรณนาและ วิเคราะห์อธิบาย เพื่อตอบคำถามของการวิจัยและหาแนวทางการ นำเอากฎหมายข้อมูลเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. ผลการวิจัย

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการถือว่า เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการบันทึกประวัติข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหลายอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลภาครัฐ และข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐใช้พิจารณาในการออกคำสั่งทางปกครองต่างๆ ดังนั้นหาข้อมูลต่างๆ เหล่านี้มีความคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ย่อมมีผลทำให้บุคคลต่างด้าวที่มีสิทธิตามกฎหมายนั้น ไม่สามารถที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ตามสิทธิที่ตนมี

ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้รับรองสิทธิแก่บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ให้สามารถตรวจสอบแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลของตน และสามารถโต้แย้งหน่วยงานภาครัฐ ให้มีการแก้ไข

ข้อมูลให้ถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถใช้สิทธิในการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ จึงถือได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสอย่างยั่งยืนสำหรับบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนต่อไปได้ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ายังคงพบเห็นปัญหาสำคัญของการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งพบสภาพปัญหาดังที่จะได้อธิบายต่อไปนี้

2.1 สภาพปัญหาของบุคคลเจ้าของปัญหา

บุคคลเจ้าของปัญหาในที่นี้หมายถึงความถึง บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งถือเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยที่ประสงค์ที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตน อันจะต้องผูกพันเกี่ยวข้องกับข้อมูลของตนที่หน่วยงานราชการต่างๆของรัฐได้จัดเก็บข้อมูลไว้ หากข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลต่างด้าวนั้นมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพัฒนาสิทธิในสถานะบุคคลของบุคคลต่างด้าวนั้นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้การใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ในการเข้าถึง หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลต่างๆให้ถูกต้องดังที่พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25 วรรคแรก และมาตรา 25 วรรคสาม จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสิทธิในสถานะบุคคลของบุคคลต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย บุคคลต่างด้าวนั้นมีสิทธิตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น โดยทำคำขอเป็นหนังสือ เพื่อขอตรวจดูเอกสารนั้น หากพบว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนนั้นไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า²

² สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, คู่มือนักบริหารการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ, (ม.ป.ท.), 2546, หน้า 31.

อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการนี้ ยังพบว่าในทางปฏิบัติผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย หรือบุคคลเจ้าของปัญหาเหล่านี้ยังไม่สามารถบังคับใช้สิทธิตามที่กฎหมายรับรองสิทธิไว้อย่างเต็มที่ ซึ่งการไม่สามารถบังคับใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ที่สมบูรณ์นี้ เกิดจากหลากหลายปัจจัยที่มาจากผู้เป็นเจ้าของปัญหานั้นเอง เช่น การไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายหมายที่ได้ให้การรับรองสิทธิตามกฎหมายไว้แล้วเป็นอย่างดี ความเกรงกลัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจนไม่สามารถอ้างถึงสิทธิตามกฎหมายที่ตนเองมี ดังนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของบุคคลเจ้าของปัญหานี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นปัญหาในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

2.1.1 การไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายของเจ้าของปัญหา

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ประกาศใช้บังคับมาเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี โดยที่กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ และรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อยู่ภายใต้การจัดการของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนทั่วไปยังมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายฉบับนี้ไม่มากนัก คงมีเพียงนักกฎหมาย องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าใจถึงการรับรองสิทธิของประชาชนภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ทั้งนี้การขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย นำไปสู่การที่บุคคลเจ้าของปัญหาไม่สามารถพัฒนาสิทธิในสถานะบุคคลอันถูกต้องและเหมาะสมได้ โดยความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่สำคัญต่อการพัฒนาสิทธิในสถานะบุคคล ซึ่งบุคคลเจ้าของปัญหามีความจำเป็นที่จะต้องรู้มีดังต่อไปนี้

1) ความรู้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการต่อการแก้ไข ชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด ที่ไม่ถูกต้องตรงความเป็นจริง ในเรื่องกำหนดสถานภาพบุคคลตามกฎหมายการบันทึกวันเดือนปีเกิดในเอกสารราชการมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายสัญชาติและมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสัญชาติดังกล่าวไว้หลายยุคหลายช่วงสมัย ทำให้การกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลต่างๆจะมีสิทธิในสัญชาติไทยหรือไม่ย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติที่ใช้บังคับอยู่ในเวลาที่บุคคลนั้นเกิด

ดังนั้นการบันทึกวันเดือนปีเกิดที่คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องอาจทำให้สิทธิตามกฎหมายของบุคคลนั้นเสื่อมเสียไปด้วยเช่นกัน ในกรณีเช่นนี้หากเจ้าของปัญหาพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับวันเดือนปีเกิดของตนไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง และหน่วยงานราชการไม่แก้ไขให้ถูกต้องย่อมมีสิทธิที่จะร้องขอให้แก้ไขข้อมูลดังกล่าวให้ถูกต้องเสีย ตามสิทธิของตนที่ได้รับการคุ้มครองไว้ภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

2) ความรู้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการต่อกอระยะเวลาของกฎหมาย การที่ผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารได้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารทำเอกสารของราชการนั้นให้ถูกต้องตามความเป็นจริง แต่ได้รับการปฏิเสธ ไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารตามคำขอ ในกรณีเช่นนี้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดกรอบระยะเวลาของการยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ในมาตรา 25 วรรคสาม โดยบัญญัติให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ ซึ่งหากพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการที่หน่วยงานของรัฐไม่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารให้ถูกต้องย่อมไม่สามารถที่จะหาмаได้ซึ่งเอกสารที่จะพิสูจน์สิทธิของตนเองในการที่จะพัฒนาฐานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ต่อไป อีกทั้งไม่สามารถใช้สิทธิตามกระบวนการของกฎหมายขั้นต่อไปได้เนื่องจากตนเองเลยที่จะไม่อุทธรณ์ภายในกรอบของระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นเจ้าของปัญหาจะต้องทราบกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อที่จะใช้สิทธิของตนให้ทันตามระยะเวลาที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารได้กำหนดไว้

3) ความรู้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการต่อเกี่ยวกับหนังสือรับรองถิ่นที่พำอาศัยในประเทศ ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นอกจากจะได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้ในมาตรา 4 โดยให้หมายความว่า “บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย” ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล มาตรา 21 ยังได้พูดถึงบุคคลธรรมดาไว้ในมาตรา 21 โดยระบุว่าเพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้

“บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ดังนั้นการที่จะเป็นบุคคลธรรมดาที่จะเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารในกรณีผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทย การมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยทั่วไปหน่วยงานราชการที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเรื่องการออกหนังสือรับรองถิ่นที่พำนักอาศัยในประเทศไทยได้แก่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คนต่างด้าวหรือบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ย่อมสามารถที่จะร้องขอหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตนให้ถูกต้องได้ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเช่นกัน เพื่อที่จะสามารถนำเอกสารที่ถูกต้องนั้นมาพัฒนาสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนเองได้ เนื่องจากการถือว่าบุคคลมีถิ่นที่พำนักอาศัยในประเทศไทย มีประโยชน์ในการพัฒนาสิทธิของบุคคลได้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย บุคคลต่างด้าวนั้นย่อมสามารถที่จะร้องขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ตามกฎหมายสัญชาติ หรือในกรณีของบุตรคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยมีสิทธิ์การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน ดังนั้นการทำให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่ว่าตนเป็นผู้มีถิ่นที่พำนักอาศัยในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

2.1.2 ความเกรงกลัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

ในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่รัฐได้ออกกฎหมาย หลากหลายฉบับเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชน ดังจะเห็นได้จากการตั้งการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญตลอดจนกฎหมายลำดับชั้นรองลงอื่นๆ และเป็นยุคที่องค์กรทุกภาคส่วนต่างคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ยังไม่เคยมีมาก่อนในอดีต อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐยังถูกมองว่าเป็นผู้มีอำนาจเหนือประชาชน คำสั่งหรือสิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐบอกเป็นสิ่งที่ประชาชนจะต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งมีความรู้สึกไม่มั่นใจในสิทธิตามกฎหมายที่ตนมีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ในกรณีที่จะต้องติดต่อกับหน่วยงานราชการ บุคคลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความเกรงกลัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนที่ตนเองได้เข้าไปติดต่อกับราชการ ด้วยความเกรงกลัวที่ว่านั้นไม่ใช่เป็นลักษณะที่หวาดกลัวหากแต่เป็นการที่ตนจำยอมที่จะต้องปฏิบัติตาม คำสั่งหรือสิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐบอก แม้ว่าคำสั่งหรือสิ่งที่

เจ้าหน้าที่รัฐบอกนั้นจะไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายก็ตาม ซึ่งผลตามมาของการกระทำเช่นนั้นอาจส่งผลให้ กระบวนการการทำการร้องขอ ในการพัฒนาสิทธิบุคคลตามกฎหมายของผู้ไม่มีสัญชาติไทยล่าช้าหรือติดขัดได้

2.2 ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้มีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หน่วยงาน ภาครัฐเองก็ได้มีความพยายามในการให้ความรู้เผยแพร่ข้อมูลที่สำคัญ และ บรรดาสิทธิต่างๆที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามยังคงมี ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ กฎหมายฉบับนี้อยู่หลายประการ โดยปัญหาที่สำคัญคือการที่หน่วยงานภาครัฐ ขาดความรู้ความเข้าใจและความใส่ใจ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการฯ และการให้บริการประชาชนด้านข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะผู้บริหารของหน่วยงาน³ นอกจากนี้ก็มักจะปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร โดยไม่ใช้ดุลยพินิจตามกฎหมาย และไม่แจ้งเหตุผลในการ ออกคำสั่งไม่ เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งมีความขัดแย้งระหว่างพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มี บทบัญญัติของกฎหมายใหม่ฯ ขัดกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารได้กับทุกหน่วยงาน⁴

บุคคลไร้สัญชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยอยู่เป็นจำนวนมาก และมีคนต่างด้าว จำนวนไม่น้อยที่ถือว่าเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เนื่องจากเขาเหล่านั้นถือว่าเป็นบุคคลผู้ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ในกรณีนี้ที่ คนต่างด้าวกลุ่มนี้ต้องการที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายมีความจำเป็น ที่จะต้องใช้เอกสารของทางราชการหลากหลายฉบับเพื่อใช้ในการพัฒนาสิทธิ ของตนไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่เกี่ยวกับสถานที่เกิด วันเดือนปีเกิด ทะเบียน ประวัตินี้ของครอบครัว สตรีบัตร ทะเบียนบ้าน ฯ ลฯ ซึ่งปรากฏว่าปัญหาอันเกิด

³ นครินทร์ พันธ์ภาค, ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม), 2555.

⁴ เจริญชัย ณ นคร, 2550, 10 ปี กับการดำเนินนโยบายกฎหมายข้อมูลข่าวสาร, 2550, สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.isranews.org/south-news/329-investigative-06.html?pop=1&tmpl=component&start=100>

จากความผิดพลาดของเอกสาร เหล่านี้ล้วนแล้วแต่นำไปสู่การสูญเสียโอกาสในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมาย

ปัญหาอันเกิดจากความผิดพลาดของเอกสาร ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้ที่เกิดขึ้นกับชนกลุ่มน้อยชาวลาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย โดยมีการระบุสถานที่เกิดและสถานที่อพยพเข้ามาปีเดียวกันทำให้ข้อมูลขัดกับความเป็นจริง การระบุว่าหัวหน้าครอบครัวเกิดที่อำเภอแม่ฟ้าหลวงปี พ.ศ. 2498 แต่ในความเป็นจริงแล้วใน พ.ศ. 2498 ยังไม่มีการก่อตั้งอำเภอแม่ฟ้าหลวงแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังมีกรณีที่เจ้าหน้าที่อำเภอแก้ไขข้อมูลในทะเบียนประวัติชุมชนบนพื้นที่สูงโดยพลการ ข้อมูลในทะเบียนสำรวจบัญชีบุคคลในบ้านระบุเกิดในประเทศไทย แต่ในแบบพิมพ์ประวัติบุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. 2533- 2534 ระบุว่าเกิดในประเทศไทยมาด้วยความผิดพลาดของเอกสารซึ่งถูกจัดทำขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐ ในกรณีเช่นนี้ หากไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตรงกับข้อมูลอันเป็นจริง ย่อมจะทำให้บุคคลผู้ไร้สัญชาติไม่มีสิทธิ์ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย อันเป็นการขัดขวางสิทธิในการพัฒนาสถานะบุคคลของเขาเหล่านั้น

2.3 แนวทางการจัดการสิทธิของคนต่างด้าว ภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการเข้าถึงสถานะบุคคลตามกฎหมายของประเทศไทย

ตามที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2541 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย จึงเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ไม่ได้รองรับสิทธิเฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนต่างด้าวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในเบื้องต้นว่า บุคคลต่างด้าวที่นั่นอาจเป็นบุคคลไร้สัญชาติที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ถือว่าเป็นบุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารเช่นกัน โดยบุคคลต่างด้าวสามารถใช้ประโยชน์จากกฎหมายข้อมูลข่าวสารในการที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ภายใต้หลักกฎหมายที่บัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังนี้

2.3.1 สิทธิในการขอคำปรึกษาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ดังนี้ “ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้” เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ภายใต้กฎหมายฉบับนี้นั้น ส่งผลประโยชน์ให้แก่เอกชนในการที่จะได้รับคำปรึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐอันมีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยที่คำว่า “เอกชน” นั้นย่อมหมายถึง บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล โดยบุคคลธรรมดาในที่นี้ กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการก็ได้บัญญัติอย่างชัดเจนแล้วว่า บุคคลธรรมดาที่เป็นบุคคลต่างด้าวและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยย่อมมีสิทธิตามกฎหมายฉบับนี้และย่อมได้รับคำปรึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 6 ด้วยเช่นกัน

2.3.2 สิทธิในการเข้าขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย อันรวมถึงบุคคลไร้สัญชาติที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยด้วยนั้น ย่อมเป็นผู้มีสิทธิที่จะขอเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 9 ได้โดยภายใต้ มาตรา 9 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้หน่วยงานราชการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 9 เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจดูได้ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อมูลดังต่อไปนี้

(1) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

(2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 7 (4)

(3) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่ กำลังดำเนินการ

(4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมี ผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา 7 วรรคสอง

(6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือ สัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(7) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงาน ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ทั้งนี้ บุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่เหมาะสมหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ ในการนี้ให้คำนึงถึงการ ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติ ไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 11 วรรค วรรคสี่

2.3.3 สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการนอกจากข้อมูล ข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ตามมาตรา 11 แห่ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ภายใต้มาตรา 11 แห่งกฎหมายฉบับนี้ได้รับรองสิทธิให้บุคคลซึ่งรวมถึง บุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยย่อมสามารถขอข้อมูลข่าวสารอื่นใด ของราชการนอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือข้อมูลข่าวสารที่จัดไว้ให้ประชาชนได้เข้าตรวจดูแล้ว หรือข้อมูลข่าวสาร ที่จัดให้ชวนได้ค้นคว้าตามมาตรา 26 แล้ว ถ้าเป็นข้อมูลข่าวสาร ที่หน่วยงานของรัฐ มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะ ได้โดยไม่ต้องทำการวิเคราะห์จำแนกรวบรวมหรือ จัดใหม่ขึ้นใหม่ และการร้องขอนั้นมิได้เป็นไปเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า

และหน่วยงานของรัฐเห็นว่า เป็นเรื่องที่จำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะหน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ได้

2.3.4 สิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐได้จัดเก็บรวมทั้งสิทธิในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลของตนให้ถูกต้องตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ภายใต้มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัตินี้ นอกจากบุคคลต่างด้าวจะมีสิทธิในการขอข้อมูล ส่วนบุคคลของตนเอง และหากพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้นไม่ถูกต้อง คาดเคลื่อน จนเป็นเหตุที่ตนจะไม่สามารถใช้ได้เพื่อการพัฒนาสถานะบุคคลของตนเองต่อไป ภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสารฉบับนี้ บุคคลต่างด้าวย่อมมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องนั้นให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง เพื่อตนจะได้มีโอกาสในการที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนต่อไป ภายใต้มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัตินี้ นอกจากบุคคลต่างด้าวจะมีสิทธิในการขอข้อมูล ส่วนบุคคลของตนเอง และหากพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้น ไม่ถูกต้อง คาดเคลื่อน จนเป็นเหตุที่ตนจะไม่สามารถใช้ได้เพื่อการพัฒนาสถานะบุคคลของตนเองต่อไป ภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสารฉบับนี้ บุคคลต่างด้าวย่อมมีสิทธิตามกฎหมายที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องนั้นให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง เพื่อตนจะได้มีโอกาสในการที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนต่อไป ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแล จัดการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองนั้น ไม่ยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงกับความเป็นจริง คนต่างด้าวผู้มีสิทธินั้น สามารถที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดข้อมูลข่าวสารภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร

2.4 แนวทางการใช้สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 การใช้สิทธิตามกระบวนการทางการปกครอง

ในกรณีที่บุคคลต่างด้าวหรือผู้ไร้สัญชาติได้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อฝ่ายปกครองเพื่อพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตน ไม่ว่าจะเป็นการพิสูจน์

ถิ่นที่เกิด ภูมิลำเนา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย หากฝ่ายปกครองพิจารณาแล้วมีคำสั่งใดๆอันเป็นการปฏิเสธคำร้องนั้น คำสั่งเช่นนั้นย่อมถือเป็นคำสั่งทางปกครอง เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมายมีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่ จะก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระบุ หรือมีผล กระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน ในกรณีเช่นนี้ บุคคลต่างด้าวหรือผู้ไร้สัญชาตินั้นจะกลายเป็นคู่กรณี ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และมีสิทธิตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิได้รับแจ้งผลกระทบต่อนิติ (มาตรา 30)
- (2) สิทธิที่จะมีที่ปรึกษาทางกฎหมาย และตั้งผู้ทำการแทน (มาตรา 23 และ มาตรา 25)
- (3) สิทธิได้รับคำแนะนำและได้รับแจ้งสิทธิหน้าที่ในกระบวนการพิจารณา (มาตรา 27)
- (4) สิทธิตรวจดูเอกสารของเจ้าหน้าที่ (มาตรา 31 และมาตรา 32)
- (5) สิทธิได้รับรู้เหตุผลของฝ่ายปกครองในการออกคำสั่ง (มาตรา 37)
- (6) สิทธิได้รับทราบแนวทางหรือวิธีการโต้แย้งคำสั่งทางปกครองต่อไป (มาตรา 40)

2.4.2 การใช้สิทธิตามกระบวนการศาลปกครอง

ในกรณีที่บุคคลต่างด้าว หรือผู้ไร้สัญชาติได้รับผลกระทบต่อการมีคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตน รวมทั้งในกรณีที่มีการขอให้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ บุคคลต่างด้าวหรือผู้ไร้สัญชาตินั้นย่อมที่จะสามารถโต้แย้งสิทธิเหล่านั้นโดยยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2560)⁵ มาตรา 42 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า

⁵ “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2560,” ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134, ตอนที่ 98 ก, หน้า 5, 2560, 26, กันยายน.

“ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้นั้นเนื่องจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองหรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง”

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในกรณีที่บุคคลต่างด้าวได้รับผลกระทบและอุปสรรคในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตน ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุที่บุคคลต่างด้าวนั้นเองไม่ทราบ หรือไม่รู้จักสิทธิตามกฎหมายที่ตนมีอยู่ ในขณะเดียวกันโอกาสในการพัฒนาสิทธิ ในสถานะบุคคลตามกฎหมายก็อาจได้รับผลกระทบจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเองไม่เข้าใจหรือไม่ทราบถึงสิทธิของบุคคลที่บุคคลต่างด้าวนั้นมีอยู่ บุคคลต่างด้าวนั้นสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายและกระบวนการต่างๆ ที่ประเทศไทย เปิดช่องและโอกาสให้ทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สิทธิภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสาร การใช้สิทธิตามกระบวนการทางการปกครอง การใช้สิทธิตามกระบวนการศาลปกครอง หรือการใช้สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ นอกจากนี้ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของคนต่างด้าวในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากบุคคลต่างด้าวเจ้าของปัญหาเอง ความไม่รู้กฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญสงครานต์ไม่สามารถ ใช้สิทธิที่มีอยู่ภายใต้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าตัวกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเองนั้น เป็นกฎหมายที่รับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคล หากแต่บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่รู้ถึงสิทธิที่มีอยู่ การใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นบุคคลต่างด้าวผู้ที่ประสงค์จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนโดยอาศัยกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ถูกดอง ที่จะนำไปใช้เป็นเอกสารหลักฐานประกอบคำร้องขอให้มีการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมาย

ของตนต่อหน่วยงานราชการ จะต้องศึกษาถึงสิทธิต่างๆ ที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้กำหนดและรับรองสิทธินั้นไว้ ไม่เพียงแต่ตัวบุคคลเจ้าของปัญหาที่จะต้องแสวงหาความรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญนี้ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหลายที่มีหน้าที่หรือทำงานเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของคนต่างด้าวเหล่านี้ต้องเล็งเห็นความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจมากพอที่จะกระจายและประชาสัมพันธ์ความรู้ที่ถูกต้องไปยังคนต่างด้าวเหล่านั้น เพื่อที่จะขจัดปัญหาความไม่รู้กฎหมายที่รับรองและคุ้มครองสิทธิ อันนำไปสู่ความสามารถในการที่จะพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ต่อไป

2) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย รัฐชาติปดัยในฐานะที่เป็นผู้ดูแลกฎหมาย ในการบังคับใช้กฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการอันเป็นกฎหมายที่ค้ำประกันสิทธิของบุคคลและได้รับการยอมรับว่า สิทธิในข้อมูลข่าวสารของบุคคลแต่ละคนนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบของบุคคลที่ไม่สามารถพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของตนได้ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอต่อการมีอยู่ของสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของคนต่างด้าว การปฏิเสธไม่ให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปสู่ความไม่สามารถที่จะแก้ไขสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลต่างด้าวนั้นได้ ดังนั้นการให้และทบทวนความรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในกฎหมายที่สำคัญเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเข้าใจและเคารพสิทธิที่มีอยู่ภายใต้กฎหมายของบุคคลต่างด้าวเช่นนั้นแล้ว โอกาสและความสามารถในการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายของบุคคลต่างด้าวย่อมเกิดได้มากขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญและมีอยู่ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในองค์กรต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐต้องจะทำอย่างสม่ำเสมอ

3) รัฐจะต้องมีการทบทวนกฎหมายระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องข้อมูลของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หากพบว่ากฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เหล่านี้มีความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับ

กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการทบทวนแก้ไขกฎหมายระเบียบข้อบังคับเหล่านั้นให้ถูกต้องและสอดคล้องกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ได้คุ้มครองและรับรองสิทธิบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

4) การเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ที่รับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชน และรวมถึงรับรองสิทธิที่มีอยู่ของคน ที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย เช่น กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในภาคประชาชนและจัดปัญหาความไม่รู้ ความไม่ชัดเจนในการใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นนอกจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างเช่นสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หน่วยงานที่มีบทบาทให้ความรู้ทางกฎหมายแก่สังคมทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นภาคการศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่มีบทบาทในสังคมอย่างเช่น สภานายความ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่นไม่ว่าจะเป็นสำนักงานอัยการ ตำรวจ กรมการปกครอง ต้องเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้กฎหมายที่ถูกต้องแก่สังคม เพื่อนำไปสู่การคุ้มครองและรับรองสิทธิตามกฎหมายของประชาชนและคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

โครงการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ. คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา. 2554.

นรินทร์ พรสีภาค. (2555). ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.

เจียรชัย ณ นคร. (2550). 10 ปี กับการดำเนินนโยบายกฎหมายข้อมูลข่าวสาร. สืบค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.isranews.org/south-news/329-investigative-06.html?pop=1&tmpl=component&start=100>

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านความเสมอภาคระหว่างเพศในคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2557). ประสบการณ์กับการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงชาติพันธุ์. นนทบุรี: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก. หน้า 13-22, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551.

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ. ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 114 ตอนที่ 46 ก, วันที่ 10 กันยายน 2540.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134. ตอนที่ 98 ก. หน้า 5, วันที่ 26 กันยายน 2560.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2546). คู่มือนักบริหารการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ. ม.ป.ท.